

ÖĞRENME SÜREÇLERİNE DAİR KAVRAMSAL LABORATUAR

İPEK YEĞİNSU * MAYIS 10, 2018

Sanatorium, 20 Mayıs'a kadar Kerem Ozan Bayraktar ve Sergen Şehitoğlu'nun ortak çalışması olan "Rastlantı ve Zorunluluk" sergisini açılıyor. Adını Jacques Monod'nun aynı adlı kitabından alan ve iki sanatçının yoğun bir araştırma ve öğrenme süreci olarak tasarladığı işbirliğinin çıktısı olan sergi, insanı gözlemci ve gözlenen gibi rollerini farklı ölçekler içinde deneyimlemeye ve böylece insan bakışı açısından kaynaklanan kibir ile çaresizlik arasında gidip gelmeye zorluyor. Bu heyecan verici sergiyi sanatçılarıyla konuştuk.

Birlikte sergi yapma fikri nasıl doğdu?

SŞ: Üç arkadaşımızla birlikte (Ali Miharbi, Berkay Tuncay, Yağız Özgen) yaklaşık iki yıldır düzenli olarak metin çözümlerimizi gerçekleştiriyoruz. Üretim metotları birbirine yakın olan, araştırma ve okumayı üretiminin önemli bir parçası kabul eden bir grubuz. Jacques Monod'nun "Rastlantı ve Zorunluluk" adlı kitabı beraber çözümlendiğimiz ilk kitaptı ve bunu başka metinler, sonrasında da *Toprak Kayması* adıyla Salt'ta yaptığımız bir sunum izledi. Bu süreç içinde Kerem'le beraber bir sergi yapma fikri oluştu; ben Mojave Çölü projesini, o da *Yaşanamaz Gezegenler* serisini hazırlıyordu ve bana göre aynı yerlerden hareket eden ve benzer problematlere sahip serilerdi. Böylece bu sergi için beraber çalışmaya başladık.

Serginin teması nasıl ortaya çıktı?

KOB: Serginin teması birlikte gerçekleştirdiğimiz okumalardan; yaşam, canlılık, örüntü, belirme ve varyasyon gibi üzerinde uzunca bir zamandır düşündüğümüz ve araştırma yaptığımız bazı kavramlardan çıktı. Bu kavramları "olaylar arasındaki nedensellikler düşünce yapımızı nasıl etkiliyor" sorusu ve insan bakışı üzerinden incelemeye çalıştık. Örneğin bazı parçalar öyle bir bütün oluşturuyor ki, parçada içerilmeyen yeni özellikler belirmeye başlıyor.

Üretim süreciniz nasıl işledi?

KOB: Üretim sürecinde **Addy Pross**'un *Yaşam Nedir?* ve **Erwin Schrödinger**'in *Yaşam Nedir?* kitapları başta olmak üzere bazı kitapları özellikle ele aldık. Bu okumaları, araştırmalar ve tartışmalar izledi. Seriler oluşmaya başladıkça, nedenselliğin ve olguları tanımlamada insan etkisinin, sergideki ana eksentlerden birini oluşturacağını fark ettik. "**Rastlantı ve Zorunluluk**", hem nedenselliğin iki uç noktasında olması bakımından, hem de bu ve benzer birlikteliklere vesile olan kitabın adı olarak sergiye en uygun isimdi.

Sergide izlenme/izleme, yaklaşma/uzaklaşma gibi ikilikleri kullanarak izleyiciyi farklı ölçekler ve konular arasında gidip gelmeye zorlayan ve onu evrendeki yerini sorgulamaya iten, özellikle ortak video çalışmanızın işaret ettiği bir tür "yokyer"de asılı bırakan bir yapı söz konusu...

KOB & SŞ: Bu asılı kalan bakış durumu, biraz da sergi oluşuktan sonra kurulduktan sonra ortaya çıktı. Sergi mekanında uzayda belirsiz bir noktada konumlanan ve izleyiciyi dikey bir eksenden bakmaya zorlayan bir bakış söz konusu. Bir yandan dünya üzerindeki bir bölgeye (Mojave Çölü'ne) bir uydunun açısından, yukarıdan bakan ve buradaki bazı örüntüleri, insan yapımı simetrisiyle tarayan; diğer yandan da tam ters yöne, uzay boşluğuna bakan ve burada bilimin yeni bir dünya olarak sunduğu "yaşanabilir" gezegenlerle karşı karşıya gelen bir göz. Bu iki serinin ortasında duran animasyon videoda ise, tam olarak neresi olduğunu anlayamadığımız topoğrafik bir görüntü ve üzerinde belirsiz fiziksel nedenlere bağlı olarak beliren, "çöl şeytani" adlı küçük hortumlar görülüyor. Bu nedenleri tam olarak bilemiyoruz ve bu merkeziz videoda çeşitli bölgelerde oluşan ve diğerlerinde oluşamayan çöl şeytanları, parça-bütün, neden-sonuç ilişkilerini sorgulatan bir ögeye dönüşüyor.

Sergen, uzun bir süredir coğrafi veri ve koordinat sistemleri üzerine çalışmalar yapıyorsun. Bu sergide yer alan yapıtın bu bağlamda, sanatsal pratiğin içinde nasıl bir yere oturuyor?

SŞ: Serilere bakıldığında coğrafya ve topoğrafya ile yakından ilgililiyim gibi gözükse de, aslında üzerinde durduğum kavramlar daha çok erişilebilirlik, enformasyon, bilgi ve bunlara hükmeden hegemonik yapılar. Sunulan işler bir tür araştırma-öğrenme sürecinin örneklemeleri. Bir uydud taramasının verilerini, sanat alanına ait bir ortamda sergiliyorum. Başka bir bağlama ait görselleri, meta hallerine fazlaca müdahale etmeden sanat bağlamında sunmuş oluyorum. Ayrıca üretimlerim belli bir süredir hazır görseller üzerine ve bu görsellerin büyük bir bölümünü uydud ve sokak kameraları görüntüleri oluşturuyor. Mojave Çölü de GSV ve Google's World serilerini takip eden, çalışmalarımın bu dizgesel yapısına uygun bir seri. Bu projeyi yine Google'ın veri tabanındaki görsellerden oluşturdum. Bu görseller benim için bir anlamda hazır nesne; öyle ki, üzerinde çalıştığım tüm koordinatları bir metal plaka üzerine yazıp sergiye dahil ederek, bu hazır nesnelere arasında yaptığım seçme işleminin kendisini de iyice açık etmeye çalışıyorum. Yeniden üretmek yerine üretilmişlerden seçmenin başlı başına politik bir karar olduğunu düşünüyorum.

"Yapısal anlamda formalist olmadan sanat yapmak mümkün değil"

Kerem, birbirinden çok farklı medya ve malzemeler üzerinden kavramsal deneyler tasarlayan bir sanatçı olarak, günümüz sanatında piyasa dinamiklerinin de etkisiyle yeni medyada bile egemen hale gelen formalist, hatta dekoratif üretim biçimlerine eleştirelilikle yaklaşıyorsun. Sergideki yapıtını bu bağlamda nasıl konumlandırıyorsun?

KOB: Estetik ile veri arasında zorunlu bir ilişki yok ve bu durum ideolojik bir biçimde kullanılıyor. Benim geçmişteki yeni medya eleştirim biraz da bunun üzerineydi. Sergideki çalışma, veriler ile onların nasıl görselleştirildiğini doğrudan problem ediniyor. Zaten tam da bu nedenle veriyle görsel aynı kadrajın içinde. Çalışmadaki görsellik de sözde bilimsel imgeleri taklit ediyor. Teknik bir seyir değil; bir imge kültürünü, onun dilini ters bir amaçla kullanarak işaret etme söz konusu. Formalizm konusu ise biraz dallı budaklı. Ben özünde şekilci bir formalizmi, yapıtı salt görselliğe indirgeyen bir yaklaşımı eleştiriyorum. Yapısal anlamda formalist olmadan sanat yapmak mümkün değil zaten. Benim birçok çalışmamda bu anlamda açıkça minimalizme uzanan serialist bir estetik var. Bu tür bir tercihin benim eleştirdiğim sorunları ancak belirli ölçülerde taşıması mümkün. Örneğin hâlâ bir takım sınırlı nesnelere, yapıtın diğer öğelerinden daha çok vurgulanması söz konusu. Bu alışkanlığı kırmak kolay olmuyor. Süreci ötelemeyen, tek bir nesne üzerinde kolaylıkla işaret edilemeyen, yaşamdan kopmayan yapıları görmeye daha çok ihtiyacımız var. Sanat şöyle veya böyle yapılsın demiyorum; ama tek bir üretim biçimi olmasını sorunlu buluyorum. Bu tür tartışmaları sık sık yapmamız bu tür arayışlar adına da büyük yarar sağlıyor.

"Yapıt sürecin bir çıktısı"

MODERN&ÇAĞDAŞ OFF İSTANBUL MÜZİK EKLAN KİTAPVS HAYATİ

KOB & SŞ: Sunulan yapıtın bir sürecin çıktısı olduğunu düşünüyorum. Esas olan bu sürecin bütünü: okumalar, araştırmalar, tartışmalar ve bunlara bağlı olan öğrenme. Felsefe, bilim ve sanatı insan edimleri olarak birbirinden pek de ayırmıyoruz. Bizce bundan sonraki üretimlerimiz de ilgilendiğimiz problematlere ilgili olan kavramsal çalışmalar olacaktır. Bazı kavramları kendimiz anlamaya çalışırken geçirdiğimiz süreçleri belgelemek adına görüntüler oluşturmaya, veriler sunmaya büyük ihtimalle devam edeceğiz. Bir gelecek beklentisinden bahsedeceksek bu, ancak süreçlerin daha da derinleştiği, sanat alanı dışından başka disiplinlerin de dahil olduğu, düşünsel kapasitemizin biraz daha arttığı bir keşif-öğrenme süreci olabilir.

ARA

Ara

BORUSAN
CON-TEM-
PO-RAR-Y

PERU KOB
İSTANBUL

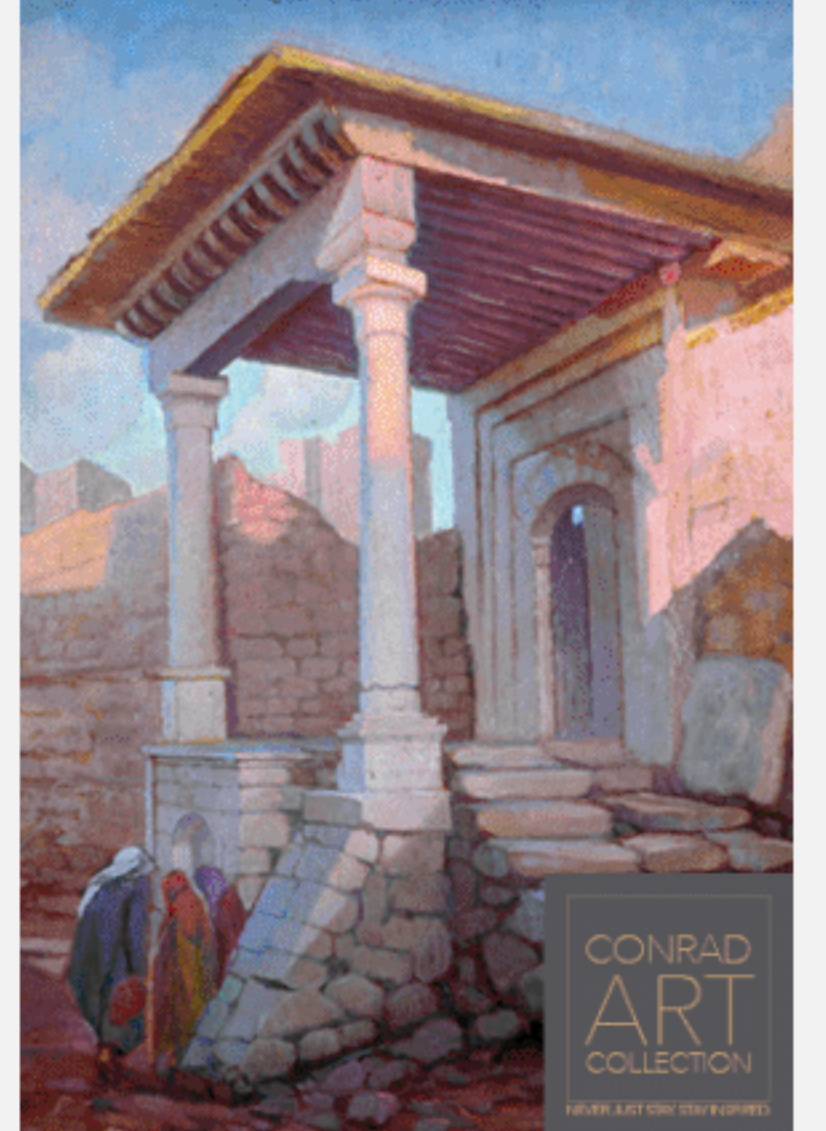
Mika Tajima: Esir
Borusan Contemporary and New Museum,
New York, işbirliğiyle gerçekleştiriliyor.

KÜRATÖR: MARGOT NORTON

03 MART-19 AĞUSTOS

ARTER

SANAT İÇİN ALAN
İstiklal Caddesi No: 211
Beyoğlu, İstanbul

BEN AYŞEGÜL SÖNMEZ ÇAĞIN İÇİNDE

"Ayşegül Sönmez, Çağdaş Sanatın bugünkü mozaiklerini başarıyla yorumlayan sorularını yönelterek, postmodernizmi ve hürriyetle enerjisini in vitro (sani) ortamda, yaşamın ortasında keşfetme fırsatını veriyor bizlere."

Ben Ayşegül Sönmez, Çağdaş Sanatın bugünkü mozaiklerini başarıyla yorumlayan sorularını yönelterek, postmodernizmi ve hürriyetle enerjisini in vitro (sani) ortamda, yaşamın ortasında keşfetme fırsatını veriyor bizlere."

ARTER

TİYATRO BETON&DOĞA ÇOCUK

SANAT İÇİN ALAN
İstiklal Caddesi No: 211
Beyoğlu, İstanbul